

Република Српска управо је обележила 19. годишњицу свог постојања. Учињено је то у сенци појачаних притисака страних фактора на руководство Републике Српске (РС) да прихвати још дубљу ревизију Дејтонског споразума у правцу даљег развлашћивања РС и унитаризације Босне и Херцеговине (БиХ) под доминацијом босанских Муслимана.

Високи представник за БиХ Валентин Инцко, готово, отворено прети да уколико буде противљења он ће користити тзв. бонска овлашћења, односно, смењивати демократски изабране политичке представнике, укидати одлуке институција, уводити санкције. Да би у својим претњама био уверљив, он је у време најважнијег празника РС ставио ван снаге Закон о државној имовини усвојен у Скупштини РС. Јасно је да иза те одлуке стоји став Инцка и оних чије интересе он заступа, да државном имовином унутар РС, треба да управља Сарајево, не Бања Лука. Да ли Инцко притом има у виду другачију суштину и одредбе Дејтонског споразума, или нема, иако важно питање, њему је свакако далеко важније да оштрим потезом наметне дисциплину и ауторитет тумача демократије и европских стандарда. Не пада му напамет да се убеђује ни грађане, ни институције утврђене у Дејтону, најмање Председника РС. Захтеви и претње се понављају – или ће РС прихватити нова одрицања од надлежности и овлашћења која су јој је загарантована Дејтонским споразумом из 1995, или ће бити бичована по „бонским овлашћењима“.

Бакир Изетбеговић – Шанса коју РС не сме да пропусти

Дејтон чији је гарант и Србија ратификован је у Савету Безбедности УН што чиме је и формално постао део система међународног права под окриљем УН. С друге стране, Србија (СРЈ) је 1997. демонстративно напустила Бонску конференцију [\[1\]](#) управо због неслагања са „бонским овлашћењима“ јер су, супротна Дејтону.

Најновија фаза притисака на РС показује да САД и ЕУ настављају политику двоструких стандарда без обзира на њене бумеранг ефекте који се испољавају кроз продужену нестабилност у БиХ и шире. Погубност политике двоструких стандарда, једностраност у подршци терористичкој ОВК и сецесији Косова и Метохије по сваку цену, враћају се сада САД-у и ЕУ у виду Извештаја Дика Мартија који разоткрива дубоко лицемерје и прљаве методе којима се та политика служи.

Унитаризација у БиХ насилничким одузимањем уставних овлашћења РС загарантованих Дејтонским споразумом одвија се да би САД и ЕУ изашле у сусрет

жељама и интересима босанских Муслимана, и тиме подмирили шири интереси Запада. Не једном су истакнути амерички политичари истицали заслуге САД за „стварање муслиманске државе у срцу Европе“. Инцко сада користи и долазак Бакира Изетбеговића (син Алије Изетбеговића) за новог члана Председништва БиХ да би приволео руководство РС да прихвати уставне промене супротне Дејтону. Пошто је Бакир, наводно, умерен и конструктиван политичар то је прилика да се Бања Лука ослободи свих предубеђења и страховања да би уставне промене могле бити злонамерне, односно, штетне по РС.

Унитаризација у БиХ насилничким одузимањем уставних овлашћења РС загарантованих Дејтонским споразумом одвија се да би САД и ЕУ изашле у сусрет жељама и интересима босанских Муслимана, и тиме подмирили шири интереси Запада. Не једном су истакнути амерички политичари истицали заслуге САД за „стварање муслиманске државе у срцу Европе“.

Инцко каже: „Избором Бакира Изетбеговића за члана Председништва БиХ имаћемо потпуно нову ситуацију, нови замах који треба искористити“ [\[2\]](#) Дакле, порука је јасна, ко не види „потпуно нову ситуацију“, ко је против шансе и „замаха“ што га доноси Изетбеговић - сносиће одговорност, искусиће на својој кожи „бонска овлашћења“!

Нико, заиста, не сумња у то да Валентин Инцко ужива подршку Вашингтона и Брисела, да са том подршком, у крајњој линији, може и отворено да прети, да смењује и дању и ноћу, али толико потцењивање здраве памети каквим одише оцена о „потпуно новој ситуацији“ и „замаху“ које доноси избор Изетбеговић је, најблаже речено, претерано и штетно.

Европски – унитарна Босна и федерализована Србија

Дакле, у случају БиХ, САД и ЕУ намећу централизацију власти (надлежности) у Сарајеву, јер је то, наводно, услов ефикасније, модерне, ваљда и демократскије, државе. Чак је и одузимање и централизација имовине која се налази у РС услов напредовања према Европској унији. У случају Србије, САД и ЕУ имају сасвим другачије захтеве. Да би јој се признао статус модерне и демократске европске земље, да би постала кандидат за члана ЕУ, од Србије се тражи да прихвати илегално отцепљење Косова и Метохије, односно, да успостави „добросуседске односе“, да Војводини призна

федерални статус, да промени Устав како би извршила корениту децентрализацију државних функција, да регионима (покрајинама) и локалној самоуправи пренесе, поред осталог, власништво над државном имовином на њиховим територијама. Може ли се очекивати да Инцков партнер на Косову и Метохији, Питер Фејт затражи централизацију државне (друштвене) имовине Србије, која је сада узурпирана, њеним стављањем под контролу Србије, односно, Београда? Јер, и један и други, представљају истовремено „међународну заједницу“ и ЕУ и примењују исте, европске стандарде.

Нажалост, засад, пракса САД и ЕУ показује да једне стандарде и захтеве примењују кад је реч о БиХ, сасвим супротне кад је реч о Србији, односно, Косову и Метохији. Тако је од почетка југословенске кризе. Да ли ће тако и остати, остаје да се види.

Лицемерна политика САД и ЕУ има јасне исте циљеве и исте последице, које је овом приликом сувишно објашњавати. Оно што недостаје то је одговор Вашингтона и Брисела на питање - зашто према Србији и српском народу на Балкану настављају суштински исту, или још ригорознију политику свих година након „демократске револуције“ октобра 2000. коју су водили целу деценију пре тога? Са Слободаном Милошевићем, кога су третирали као свог противника, како тако, постигли су два суштински битна споразума – први, Дејтонски којим је постигнут мир у Босни и утврђен систем на коме мир почива. Гарантовање постојања и надлежности Републике Српске неодвојив је део тог система. И други, резолуција Савета безбедности УН 1244 (из 1999. године) којом је окончана агресија НАТО на Србију (СРЈ) и којом се гарантује суверенитет и територијални интегритет Србије, односно, да се Покрајина Косово и Метохија остати под суверенитетом Србије, чак и да ће, у том смислу, и делови српске војске и полиције имати право да се вратите у Покрајину, укључујући повратак и на границе.

У случају Србије, САД и ЕУ имају сасвим другачије захтеве. Да би јој се признао статус модерне и демократске европске земље, да би постала кандидат за члана ЕУ, од Србије се тражи да прихвати илегално отцепљење Косова и Метохије, односно, да успостави „добросуседске односе“, да Војводини призна федерални статус, да промени Устав како би извршила корениту децентрализацију државних функција, да регионима (покрајинама) и локалној самоуправи пренесе, поред осталог, власништво над државном имовином на њиховим територијама.

Од „демократске револуције“ у Србији октобра 2000. Вашингтон и Брисел убрзано раде на ревизији и негирању значаја и једног и другог међународно-правног документа. Што је најважније у томе брзо напредују користећи не само метод „штапа и шаргарепе“ већ и

кооперативност власти, о невладином сектору и неким политичким партијама да се не говори. Како објаснити да кооперативној, пријатељској, „демократској“ власти ни формално, фактички још мање, не признају ни онолико колико су признавале ауторитарној власти?

Конструктивна честитка

Ретко кад се пригодним честиткама поводом националних празника посвећује већа пажња. То је разумљиво јер су састављене од толико пута понављаних израза и фразе. Само би понеко између протоколарних израза, нашао вешто упаковану поруку или сигнал. Нешто је другачија честитка Председника Бориса Тадића упућена ових дана Председнику Милораду Додигу поводом 19. годишњице оснивања Републике Српске.

У тој честитци, готово интегрално објављеној у свим важнијим медијима у Београду председник Тадић, поред осталог, каже: „Желим Вам успеха у настојањима да се у време светске економске кризе побољша стандард грађана РС“. Недвосмислена, јасна и може се рећи, прагматска жеља: бољи живот. Што често понавља да жели грађанима своје земље, Председник Србије жели и грађанима Републике Српске. Колико у свечарској атмосфери паше помињање светске економске кризе, колико је социјално-економска ситуација у РС и Србији последица светских а колико изворно домаћих узрока – оставимо по страни. Можда је то само дозивање памети: до бољег живота може се стићи само убрзаним ходом ка Европи, односно, ка евроатлантским интеграцијама. Управо онако како је експлиците поручено Истамбулском декларацијом.

Али, видљиво је, ту РС наилази на Високог и представника ЕУ Валентина Инцка који је веома незадовољан ставовима руководства Републике Српске, посебно, председника Додика. Пре него што упише прелазну оцену, Инцко тражи уставне промене, даље одрицање РС од својих надлежности по Дејтону, централизацију власти у Сарајеву до ограничавања консенсуса, имовине и финансија у Сарајеву, иначе, следе „бонска овлашћења“. Управо је за дан РС даривао суспензију Закона о државној имовини који је донела Скупштина РС.

Председник Србије у телеграму-честитки каже да ће се „Србија као потписник Дејтонског споразума и даље залагати за договор три конституционална народа и два ентитета“. Договор о чему? О уставним променама које, зна се, покрећу босански Муслимани незадовољни обимом власти добијене по Дејтону. Да ли РС жели пренос

стечених и гарантованих надлежности у Сарајево, да ли је незадовољна Дејтоном? Колико је познато из изјава њених легитимних представника и одлука њених институција, не жели да се одриче стечених права, није јој у интересу, неће да тргује националним и државним интересима, неће у ЕУ по сваку цену. Тако говоре њени изабрани представници.

БиХ се чува Дејтоном, а угрожава ревизијом

Председник Тадић у телеграму-честитки оцењује: „Путем договора најбоље може бити обезбеђена целовитост Босне и Херцеговине и њен бржи напредак у европским интеграцијама“. А затим, Председнику Додичу, односно Републици Српској поручује: „Нека одлуке РС буду пун допринос таквој будућности ваше земље“.

Све, рекло би се, јасно и коректно речено. Ипак, има места за питања. Прво, колико је ово честитка поводом празника РС, а колико је празник само повод за саопштавање политичких ставова о уставним променама у једној суседној држави, чланици ОЕБС-а и Уједињених нација, у овом часу, и актуелном председнику Савета безбедности? Необично је што се ти ставови, укључујући и шта Србија очекује од институција Републике Српске, саопштавају јавно? Као да је неко затражио да Србија изјави да је будућност Републике Српске у Босни и Херцеговини и да њене институције престану да помињу начело референдума, чак ни као заштиту од све већих притисака ка унитаризацији, односно, укидању РС? Кома је упућена порука да се путем преговора најбоље може обезбедити целовитост БиХ? По нашем дубоком уверењу целовитост БиХ се чува доследном применом Дејтона, а угрожава се настојањима да се изврши његова ревизија, директно или заобилазно. Та опасност није мања зато што ревизију захтевају САД и ЕУ! Напротив. Подлегање притисцима ЕУ и САД да се од РС претњама и уценама изнуде нова ограничавања њених права стечених по Дејтону је равно је саучесништву у даљој дестабилизацији и БиХ и региона, поготову, што се у суседству примењује иста опасна политика кршењем резолуције СБ 1244 о Косову и Метохији.

Нешто је другачија честитка Председника Бориса Тадића упућена ових дана Председнику Милораду Додичу поводом 19. годишњице оснивања Републике Српске. У тој честитци, готово интегрално објављеној у свим важнијим медијима у Београду председник Тадић, поред осталог, каже: „Желим Вам успеха у настојањима да се у време светске економске кризе побољша стандард грађана РС“. Недвосмислена, јасна и може се рећи, прагматска жеља: бољи живот.

Друго, ако се већ прихвати јавно третирање важних питања уз позивање на статус Србије као државе гаранта, било би, по нашем мишљењу, сасвим основано и

принципијелно афирмисати принципијелни став да ће се Србија, као гарант Дејтонског споразума, и даље залагати за његову доследну примену у интересу мира, стабилности и развоја на Балкану и у Европи. Дужност и улога гаранта неког споразума сигурно није да подржава његове промене, заобилажење, или негирање, већ да тражи и обезбеђује његово очување, снагу и доследну примену? Не видим кога би, нарочито, зашто би, то сметало било коме. Желим да верујем да Србија остаје привржена поштовању и доследној примени Дејтона и да нема интереса да директно, или индиректно подржава његову ревизију. Најмањи је интерес Србије да прихвати упрезање у америчко-бриселска кола за вршење притисака на РС. Какви год били интереси Србије да очува и унапреди своје односе са САД и ЕУ то никада не сме да се остварује по цену удаљавања од Дејтонско-париског споразума и од резолуције СБ 1244. Најзад, искрено верујем да једино доследна примена и поштовање Дејтона представљају гаранцију мира и трајне стабилности у БиХ. И више од тога, цела архитектура односа успостављених на простору бивше Југославије после 1995. суштински зависи од поштовања Дејтона и резолуције СБ УН 1244.

У јавности и Србије и РС свакако би била добро примљена афирмација сарадње на основу Споразума о специјалним паралелним односима, тим пре, што је и тај вид сарадње предвиђен Дејтонско-париским споразумом. Али, за то, очигледно није било места у телеграму-честитки јер је простор попуњен декларисањем односа Србије према уставним променама у БиХ.

Шта би са статусом Космета и резолуцијом СБ 1244?

Србија је 9. септембра 2010, у ГС УН напустила сопствену и прихватила резолуцију-диктат САД/ЕУ о саветодавном мишљењу Међународног суда правде. Све приче о континуитету државне политике су пуко (само)заваравање без икаквог покрића у стварности. У тој резолуцији, која се без икаквог основа представља као некакав компромис, не помињу се ни резолуција Савета безбедности 1244 којом најважнији орган светске организације гарантује суверенитет и територијални интегритет Србије, нити статус Покрајине као предмет будућих преговора. Наметање теме о бризи власти за решавање животних питања Срба на Космету, враћања прогнаних, судбине несталих и отетих, статуса српских светиња – колико год била пријемчива за јавност, тешко може елиминисати забринутост. Та забринутост долази отуда што је власт из јавног политичког живота готово потпуно изоставила захтеве да се будућа решења морају тражити у оквирима резолуције СБ 1244 и да је будући статус Покрајине за Србију отворен проблем који ће се решавати преговорима, а не политиком свршених чинова. Државни представници више не помињу синтагму „и Косово и ЕУ“, заборавили су на тврдње да су „Косово и чланство у ЕУ два независна процеса“, да је „Еулеск статусно неутралан“ и многе друге намењене домаћој јавности. Сада се јављају нова тумачења

На маргинама једне честитке: Србија као гарант Дејтона

Пише: Живадин Јовановић
среда, 12 јануар 2011 15:07

као, на пример, да у добросуседству са Косовом, што је захтев ЕУ, нема ничега лошег, да независност једино може признати Влада својом одлуком на седници. Пошто то Влада неће учинити, будући преговори Београд - Приштина, без обзира на формат и ниво, евентуални потписани споразуми неће значити имплицитно признање независности.

Заиста, није ли време да се размисли - колика је цена „напретка Србије на европском путу“?

[1] Бонска конференција Савета за мир у БиХ одржана је 9-10. децембра 1997. СРЈ (Србија) је пуноправни члан Савета за мир и гарант Дејтонско-париског споразума

[2] „Политика“, 3. јануар 2011.